॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

युञ्जानः प्रंथमम्मनंस्तत्वायं सिवता धियः। अग्निं ज्योतिर्निचाय्यं पृथिव्या अध्याभंरत्। युक्ताय मनंसा देवान्त्सुवंर्यतो धिया दिवम्। बृहज्ज्योतिः करिष्यतः संविता प्र सुवित तान्। युक्तेन मनंसा वयं देवस्यं सिवतः स्व। सुवर्गेयांय शक्त्यै। युञ्जते मनं उत युंञ्जते धियो विप्रा विप्रंस्य बृह्तो विप्रिश्चतः। वि होत्रां दधे वयुनाविदेक इत्॥१॥

मही देवस्यं सिवतः परिष्ठतिः। युजे वां ब्रह्मं पूर्यं नमोभिर्वि श्लोकां यन्ति पृथ्यंव सूर्राः। शृण्वन्ति विश्वं अमृतंस्य पुत्रा आ ये धामांनि दिव्यानि त्स्थुः। यस्यं प्रयाणमन्वन्य इद्ययुर्देवा देवस्यं मिह्मानमर्चतः। यः पार्थिवानि विम्मे स एतंशो रजार्रस देवः संविता महित्वना। देवं सिवतः प्र सुंव यज्ञम्प्र सुंव॥२॥

युज्ञपंतिम्भगाय दिव्यो गन्धवः। केत्पूः केतं नः पुनातु

वाचस्पतिर्वाचंम् स्वंदाति नः। इमं नो देव सवितर्य्ज्ञं प्र सुंव देवायुव सिखिविद सित्राजितं धन्जित सिख्विति स्याजितं धन्जित सिख्विति स्याजितं धन्जित सिख्विति स्याचित्रं स्याचित्रं स्याचित्रं स्थाय स्याचित्रं स्थाय स्याचित्रं प्रस्वे प्रियो बिंहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम्गायत्रेण छन्द्सा ऽऽदंदे ऽङ्गिर्स्वदिश्रेरिस् नारिः॥३॥

असि पृथिव्याः स्थर्थांदग्निम्पुंरीष्यंमिङ्गर्स्वदा भंर् त्रैष्टुंभेन त्वा छन्दसाऽऽदंदेऽङ्गिर्स्वद्वभ्रिंरिस् नारिंरिस् त्वयां वय स्थर्थ आग्नि शंकेम् खिनंतुम्पुरीष्यं जागंतेन त्वा छन्दसाऽऽदंदेऽङ्गिर्स्वद्धस्तं आधायं सिवृता बिभ्रदभ्रि हिर्ण्ययीम्। तया ज्योतिरजंस्रिमिद्ग्निं खात्वी न आ भ्रानुंष्टुभेन त्वा छन्दसाऽऽदंदेऽङ्गिर्स्वत्॥

इद्यज्ञं प्र सुंव नारि्रानुष्टुभेन त्वा छन्दंसा त्रीणि च॥१॥॥———[१]

इमामंगृभ्णत्रश्नामृतस्य पूर्व आयुंषि विदर्थेषु क्व्या। तयां देवाः सुतमा बंभूवुर्ऋतस्य सामन्त्स्रमारपंन्ती। प्रतूर्तं वाजिन्ना द्रंव वरिष्ठामनुं संवतम्। दिवि ते जन्मं पर्ममन्तरिक्षे नाभिः पृथिव्यामिष् योनिः। युआथाः रासंभं युवम्स्मिन् यामें वृषण्वसू। अग्निम्भरंन्तमस्मयुम्। योगेयोगे त्वस्तंरं वाजेंवाजे हवामहे। सर्खाय इन्द्रंमूतयैं। प्रतूर्वन्नं॥५॥

एह्यंवुक्रामुन्नशंस्ती रुद्रस्य गाणंपत्यान्मयोभूरेहिं।

उर्वन्तरिक्षमन्विहि स्वस्तिगंव्यूति्रभंयानि कुण्वन्न। पूष्णा

स्युजां सह। पृथिव्याः स्थस्थांदग्निम्पुंरीष्यंमङ्गिरस्वदच्छैंह्यग्निम

ऽग्निम्पुंरीष्यंमिङ्गर्- स्वद्घेरिष्यामो ऽग्निम्पुरीष्यंमिङ्गर्स्वद्घंरामः। अन्वग्निरुषसामग्रंमख्यदन्वहांनि प्रथमो जातवेदाः। अनु सूर्यस्य॥६॥

पुरुत्रा चं र्श्मीननु द्यावांपृथिवी आ तंतान। आगत्यं वाज्यध्वंनः सर्वा मृधो वि धूनते। अग्निर स्धस्थं मह्ति चक्षुंषा नि चिंकीषते। आक्रम्यं वाजिन्पृथिवीम्ग्निमिंच्छ रुचा त्वम्। भूम्यां वृत्वायं नो ब्रूहि यतः खनाम तं वयम्।

पृतन्यतः। उत्क्रांम मह्ते सौभंगायास्मादास्थानां द्विणोदा वांजित्र। वयः स्यांम सुमृतौ पृथिव्या अग्निं खंनिष्यन्तं

द्यौस्ते पृष्ठम्पृंथिवी स्थस्थमात्मान्तरिक्ष समुद्रस्ते योनिः।

विख्याय चक्षुंषा त्वमभि तिंष्ठ॥७॥

उपस्थें अस्याः। उदंक्रमीद्रविणोदा वाज्यवीकः स लोकः सुकृतम्पृथिव्याः। ततः खनेम सुप्रतीकमुग्निः सुवो रुहांणा अधि नाकं उत्तमे। अपो देवीरुपं सृज् मधुंमतीरयक्ष्मायं प्रजाभ्यः। तासाः स्थानादुन्निहतामोषंधयः सुपिप्पलाः। जिधीमी॥८॥

अग्निम्मनंसा घृतेनं प्रतिक्ष्यन्तम्भुवंनानि विश्वां।
पृथं तिरश्चा वयंसा बृहन्तं व्यचिष्ठमन्नर् रभ्सं
विदानम्। आ त्वां जिघिम् वचंसा घृतेनारक्षसा
मनसा तञ्जंषस्व। मर्यश्नीः स्पृह्यद्वंणीं अग्निर्नाभिमृशे
तन्वा जर्ह्षंषाणः। परि वाजपितः क्विर्ग्निर्ह्व्या
न्यंक्रमीत्। दध्द्रत्नांनि दाशुषें। परि त्वाग्ने पुरं वयं विप्ररं
सहस्य धीमिह। धृषद्वंणं दिवेदिवे भेत्तारम्भङ्गरावंतः।
त्वमंग्ने द्युभिस्त्वमांशुशुक्षणिस्त्वमुद्धस्त्वमश्मेनस्परि। त्वं
वनेभ्यस्त्वमोषंधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः॥९॥

प्रुतूर्व-थ्सूर्यस्य तिष्ठु जिधीमी भेत्तारं विश्शृतिश्चं॥२॥॥————[२]

देवस्यं त्वा सिवृतः प्रंस्वें ऽश्विनों बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम्पृथिव्याः स्धस्थे ऽग्निम्पुंरीष्यंमिङ्गरस्व-

त्खंनामि। ज्योतिष्मन्तं त्वाग्ने सुप्रतीक् मजंस्रेण भानुना दीद्यांनम्। शिवं प्रजाभ्योऽहि रेसन्त- म्पृथिव्याः स्थस्थे-ऽग्निं पुरीष्यमङ्गिर्स्वत्खंनामि। अपाम्पृष्ठमंसि सप्रथां उर्विग्निम्मेरिष्यदपंराविष्ठम्। वर्धमानम्मह आ च पुष्केरं दिवो मात्रया विर्णा प्रथस्व। शर्म च स्थः॥१०॥

वर्म च स्थो अच्छिद्रे बहुले उभे। व्यचंस्वती सं वंसाथाम्भतम्शिम्पुंरीष्यम्। सं वंसाथा स्वविदां समीची उरंसा त्मना। अग्निमन्तर्भरिष्यन्ती ज्योतिष्मन्तमजंस्रमित्। पुरीष्योऽसि विश्वभंराः। अथंवा त्वा प्रथमो निरंमन्थदग्ने। त्वामंग्ने पुष्कंरादध्यथंवा निरंमन्थत। मूर्जो विश्वंस्य वाघतः। तम्ं त्वा द्ध्यङ्कृषिः पुत्र ईधे॥११॥

अर्थर्वणः। वृत्रहणंम्पुरन्दरम्। तमुं त्वा पाथ्यो वृषा समीधे दस्युहन्तंमम्। धनंज्ञयः रणेरणे। सीदं होतः स्व उं लोके चिकित्वान्त्सादयां यज्ञः सुंकृतस्य योनौं। देवावीर्देवान् ह्विषां यजास्यग्नं बृहद्यजमाने वयो धाः। नि होतां होतृषदने विदानस्त्वेषो दीदिवाः अंसदत्सुदक्षः। अदंब्धव्रतप्रमित्वंसिष्ठः सहस्रम्भरः शुचिजिह्वो अग्निः। सः सीदस्व महा । असि शोचंस्व॥१२॥

देववीर्तमः। वि धूममंग्ने अरुषिम्मियेध्य सृज प्रेशस्त दर्शतम्। जिनेष्वा हि जेन्यो अग्ने अहा रे हितो हितेष्वंरुषो वनेषु। दमेदमे सप्त रत्ना दर्धानोऽग्निर्होता नि षंसादा यजीयान्॥१३॥

स्थु ई्धे शोर्चस्व सप्तविर्शितिश्च॥३॥॥———[3]

सं ते वायुर्मात्तिश्वां दधातूत्तानाये हृदंयं यद्विलिष्टम्। देवानां यश्चरित प्राणर्थन् तस्मै च देवि वर्षडस्तु तुभ्यम्। सुजातो ज्योतिषा सह शर्म वर्रूथमासंदः सुवंः। वासो अग्ने विश्वरूप् सं व्ययस्व विभावसो। उद् तिष्ठ स्वध्वरावां नो देव्या कृपा। दृशे च भासा बृह्ता सुंशुक्वनिराग्ने याहि सुशस्तिभिः।॥१४॥

ऊर्ध्व ऊ षु णं ऊतये तिष्ठां देवो न संविता। ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदिश्विभिवाधिद्विविह्वयांमहे। स जातो गर्भो असि रोदंस्योरग्ने चारुर्विभृत ओषंधीष्। चित्रः शिशुः परि तमा स्यक्तः प्र मातृभ्यो अधि कनिक्रदद्गाः। स्थिरो भेव वीड्वंङ आशुर्भव वाज्यवित्र। पृथुर्भव सुषद्स्त्वमग्नेः

पुरीष्वाहंनः। शिवो भंव॥१५॥

प्रजाभ्यो मानुंषीभ्यस्त्वमंङ्गिरः। मा द्यावांपृथिवी अभि शूंशुचो मान्तरिक्षं मा वनस्पतीन्। प्रैतुं वाजी किनंकद्वानंदद्रासंभः पत्वां। भरंत्रुग्निम्पुंरीष्यं मा पाद्यायुंषः पुरा। रासंभो वां किनंकदत्सुयुंक्तो वृषणा रथें। स वांमग्निम्पुंरीष्यंमाशुर्दूतो वंहादितः। वृषाग्निं वृषणम्भरंत्रुपां गर्भः समुद्रियम्। अग्न आ यांहि॥१६॥

वीतयं ऋतः सत्यम्। ओषंधयः प्रतिं गृह्णीताग्निमेतः शिवमायन्तंमभ्यत्रं युष्मान्। व्यस्यन्विश्वा अमंतीररांतीर्निषीदंत्रो अपं दुर्मितः हंनत्। ओषंधयः प्रतिं मोदध्वमेन्म्पुष्पांवतीः सुपिप्पलाः। अयं वो गर्भं ऋत्वियः प्रतः सधस्थमासंदत्॥१७॥

स्थास्तिनिः शिवो भेव याहि पिट्टिशेषचा४॥॥——[४] वि पार्ज्ञंसा पृथुना शोशुंचानो बार्धस्व द्विषो रक्षसो अमीवाः। सुशर्मणो बृह्तः शर्मणि स्यामुग्नेर्ह स् सुहवंस्य प्रणीतौ। आपो हि ष्ठा मंयोभुवस्ता नं ऊर्जे दंधातन। महे

रणांय चक्षंसे। यो वंः शिवतंमो रसस्तस्यं भाजयतेह नंः। उश्तीरिव मातरंः। तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयांय जिन्वंथ। आपों जनयंथा च नः। मित्रः॥१८॥

स्थितं पृथिवीम्भूमिं च ज्योतिषा सह। सुजांतं जातवेदसम्भिं वैश्वान्रं विभुम्। अयक्ष्मायं त्वा स॰ सृंजामि प्रजाभ्यः। विश्वे त्वा देवा वैश्वान्राः स॰ सृंजन्त्वानुष्टुभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वत्। रुद्राः सम्भृत्यं पृथिवीम्बृहज्ञ्योतिः समीधिरे। तेषां भानुरजंस्र इच्छुको देवेषुं रोचते। स॰ सृष्टां वसुंभी रुद्रेधीरैः कर्मण्याम्मृदम्। हस्ताभ्याम्मृद्वीं कृत्वा सिनीवाली करोतु॥१९॥

ताम्। सिनीवाली सुंकपूर्वा सुंकुरीरा स्वौप्शा। सा तुभ्यंमदिते मह् ओखां दंधातु हस्तंयोः। उखां करोतु शक्त्यां बाहुभ्यामदितिर्धिया। माता पुत्रं यथोपस्थे साग्निम्बिभर्तु गर्भ आ। मुखस्य शिरोऽसि यज्ञस्यं पुदे स्थंः। वसंवस्त्वा कृण्वन्तु गायत्रेण छन्दंसाङ्गिर्स्वत्पृंथिव्यंसि रुद्रास्त्वां कृण्वन्तु त्रैष्टुंभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वदन्तरिक्षमि॥२०॥

आदित्यास्त्वां कृण्वन्तु जागंतेन छन्दंसाङ्गिर्स्वद्यौरंसि विश्वै त्वा देवा वैश्वान्राः कृण्वन्त्वानुंष्टुभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्विद्दशों-ऽसि ध्रुवासिं धारया मियं प्रजा॰ रायस्पोषं गौपत्य॰ स्वीर्य सजातान् यजंमानायादित्यै रास्नास्यदितिस्ते बिलं गृह्णातु पाङ्कंन् छन्दंसाङ्गिर्स्वत्। कृत्वाय सा महीमुखाम्मृन्मयीं योनिम्ग्नयें। ताम्पुत्रेभ्यः सम्प्रायंच्छ्ददितिः श्रुपयानिति॥२१॥

मित्रः कंरोत्वन्तरिक्षमि प्र च्त्वारि चापा॥———[५]
वसंवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण छन्दंसाङ्गिर्स्वद्रुद्रास्त्वां
धूपयन्तु त्रैष्टुंभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वदादित्यास्त्वां धूपयन्तु
जागतेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वद्विश्वे त्वा देवा वैश्वान्रा

धूंपयन्त्वानुंष्टुभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वदिन्द्रंस्त्वा धूपयत्वङ्गिर्स्वद्विष्ण् धूपयत्वङ्गिर्स्वद्वरुंणस्त्वा धूपयत्वङ्गिर्स्वददिंतिस्त्वा देवी विश्वदेंव्यावती पृथिव्याः सधस्थेंऽङ्गिर्स्वत्खंनत्ववट देवानां त्वा पत्नीः॥२२॥

देवीर्विश्वदेषयावतीः पृथिय्याः स्थस्थे ऽङ्गिर्स्वद्घेतूखे धिषणा स्त्वा देवीर्विश्वदेषयावतीः पृथिय्याः स्थस्थे - ऽङ्गिर्स्वद्भीन्यंतामुखे ग्नास्त्वां देवीर्विश्वदेषयावतीः पृथिय्याः स्थस्थे ऽङ्गिर्स्वच्छ्रंपयन्तूखे वस्त्रयो जनंयस्त्वा देवीर्विश्वदेष्यावतीः पृथिय्याः स्थस्थे ऽङ्गिर्स्वच्छ्रंपयन्तूखे वस्त्रयो जनंयस्त्वा देवीर्विश्वदेष्यावतीः पृथिय्याः स्थस्थे ऽङ्गिर्स्वत्पंचन्तूखे।

मित्रैतामुखाम्पंचैषा मा भेदि। एातां ते परिं ददाम्यभिंत्यै। अभीमाम्॥२३॥

महिना दिवंग्मित्रो बंभूव सप्रथाः। उत श्रवंसा पृथिवीम्। मित्रस्यं चर्षणी्धृतः श्रवी देवस्यं सान्सिम्। द्युम्नं चित्रश्रंवस्तमम्। देवस्त्वां सिव्तोद्वंपतु सुपाणिः स्वंङ्ग्रिरः। सुबाहुरुत शक्त्याः। अपंद्यमाना पृथिव्याशा दिश आ पृण। उत्तिष्ठ बृह्ती भंवोध्वा तिष्ठ ध्रुवा त्वम्। वसंवस्त्वाच्छृंन्दन्तु गायत्रेण् छन्दंसाङ्गिर्स्वद्रुद्रास्त्वा च्छृंन्दन्तु त्रेष्टुंभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वदादित्यास्त्वाच्छृंन्दन्तु जागंतेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वद्विश्वं त्वा देवा वैश्वान्रा आच्छृंन्दन्त्वानुंष्टुभेन छन्दंसाङ्गिरस्वत्॥२४॥

पर्वीरिमार रुद्रास्त्वाच्छृंन्दन्त्वेकान्नविरंशतिश्चं॥६॥॥———[६]

समास्त्वाग्न ऋतवों वर्धयन्तु संवत्स्रा ऋषंयो यानि सत्या। सं दिव्येनं दीदिहि रोचनेन् विश्वा आ भांहि प्रदिशंः पृथिव्याः। सं चेध्यस्वांग्ने प्र चं बोधयैन्मुचं तिष्ठ मह्ते सौभंगाय। मा चं रिषदुपस्ता ते अग्ने ब्रह्माणंस्ते युशसंः सन्तु मान्ये। त्वामंग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अंग्ने॥२५॥ स्वरंणे भवा नः। स्पृत्तहा नो अभिमातिजिच् स्वे गयें जागृह्यप्रंयुच्छन्न्। इहैवाग्रे अधि धारया र्यिं मा त्वा नि क्रंन्पूर्वचितो निकारिणः। क्षुत्रमंग्रे सुयमंमस्तु तुभ्यंमुपस्ता वर्धतां ते अनिष्टतः। क्षुत्रणाग्रे स्वायुः स॰ रंभस्व मित्रेणाग्रे मित्र्धेये यतस्व। स्जातानाम्मध्यम्स्था एधि राज्ञांमग्रे विह्वो दीदिहीह। अति॥२६॥

निहो अति स्रिधोऽत्यचित्तिमत्यरांतिमग्ने। विश्वा ह्यंग्ने दुरिता सह्स्वाथास्मभ्य सहवीरा र र्यिं दाः। अनाधृष्यो जातवेदा अनिष्टृतो विराडंग्ने क्षत्रभृद्दीदिहीह। विश्वा आशाः प्रमुश्चन्मानुंषीर्भियः शिवाभिर्द्य परि पाहि नो वृधे। बृहंस्पते सवितर्बोधयैन् सश्रीतं चित्संत्रा सर्शिशाधि। वृधयैनम्महृते सौभंगाय॥२७॥

विश्वं एन्मन् मदन्तु देवाः। अमुत्रभूयादध् यद्यमस्य बृहंस्पते अभिशंस्तेरम्ंश्चः। प्रत्यौहताम्श्विनां मृत्युमंस्माद्देवानांम् भिषजा शचींभिः। उद्घयं तमंस्स्परि पश्यंन्तो ज्योतिरुत्तंरम्। देवं देवत्रा सूर्यमगंन्म् ज्योतिरुत्तमम्॥२८॥

हुमे शिवो अग्नेऽति सौभंगाय चतुंस्त्रि॰शच॥७॥॥———[७]

ऊर्ध्वा अस्य स्मिधो भवन्त्यूर्ध्वा शुक्रा शोची १ ष्युग्नेः। सुमत्तेमा सुप्रतीकस्य सूनोः। तनूनपादसुरो विश्ववेदा देवो देवेषुं देवः। पथ आनंक्ति मध्यां घृतेनं। मध्यां यज्ञं नक्षसे प्रीणानो नराश १ सो अग्ने। सुकृद्देवः संविता विश्ववारः। अच्छायमेति शवंसा घृतेनेडानो विह्वर्नमंसा। अग्नि १ सुचो अध्वरेषुं प्रयत्सुं। स यक्षदस्य महिमानंमुग्नेः सः॥ २९॥

ई मन्द्रासुं प्रयसंः। वसुश्चेतिष्ठो वसुधातमश्च। द्वारों देवीरन्वंस्य विश्वे व्रता दंदन्ते अग्नेः। उरुव्यचंसो धाम्ना पत्यंमानाः। ते अस्य योषंणे दिव्ये न योनांवुषासानक्तां। इमं यज्ञमंवतामध्वरं नेः। दैव्यां होतारावूर्ध्वमंध्वरं नो- ऽग्नेर्जिह्वाम्भि गृंणीतम्। कृणुतं नः स्विष्टिम्। तिस्रो देवीर्बहिरेद संदन्त्विडा सरस्वती॥३०॥

भारंती। मही गृंणाना। तन्नस्तुरीपमद्भंतम्पुरुक्षु त्वष्टां सुवीरम्। रायस्पोषं वि ष्यंतु नाभिमस्मे। वनस्पतेऽवं सृजा ररांणस्त्मनां देवेषुं। अग्निरह्व्य शिमिता सूंदयाति। अग्ने स्वाहां कृणिह जातवेद इन्द्रांय ह्व्यम्। विश्वं देवा ह्विरिदं जुंषन्ताम्। हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रं भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्याम्॥३१॥

उतेमां कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। यः प्राण्तो निमिष्तो महित्वैक इद्राजा जगतो बुभूवं। य ईशें अस्य द्विपद्श्वतुंष्पदः कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। य आत्मदा बंलदा यस्य विश्वं उपासंते प्रशिषं यस्यं देवाः। यस्यं छायामृतं यस्यं मृत्युः कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। यस्येमे हिमवंन्तो महित्वा यस्यं समुद्र रसयां सह॥३२॥

आहुः। यस्येमाः प्रदिशो यस्यं बाहू कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। यं ऋन्दंसी अवंसा तस्तभाने अभ्येक्षेताम्मनंसा रेजमाने। यत्राधि सूर उदितौ व्येति कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। येन द्यौरुग्रा पृथिवी चं दृढे येन सुवंः स्तिभृतं येन नाकंः। यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। आपों ह यन्मंहतीर्विश्वम्॥३३॥

आयन्दक्षं दर्धाना जनयंन्तीर्ग्निम्। ततों देवानां निरंवर्ततासुरेकः कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। यश्चिदापों महिना पूर्यपंश्यद्दक्षं दर्धाना जनयंन्तीर्ग्निम्। यो देवेष्विधं देव एक आसीत्कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम॥३४॥

अग्नेः स सर्रस्वती द्यार सह विश्वश्वर्तम्भि Hरशश्च॥८॥॥———[८]

आकूंतिम्श्रिम्प्रयुज् स्वाह्य मनों मेधाम्श्रिम्प्रयुज् स्वाहां चित्तं विज्ञांतम्श्रिम्प्रयुज् स्वाहां वाचो विधृंतिम्श्रिम्प्रयुज् स्वाहां प्रजापंतये मनेवे स्वाह्यग्रये वैश्वान्रयय स्वाह्य विश्वे देवस्यं नेतुर्मर्तो वृणीत सख्यं विश्वे राय इंषुध्यसि द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाह्य मा सु भित्था मा सु रिषो दश्हंस्व वीडयंस्व सु। अम्बं धृष्णु वीरयंस्व॥३५॥ अग्निश्चेदं केरिष्यथः। दश्हंस्व देवि पृथिवि स्वस्तयं

अग्निश्चेदं केरिष्यथः। हश्हेंस्व देवि पृथिवि स्वस्तयं आसुरी माया स्वधयां कृतासिं। जुष्टं देवानांमिदमंस्तु ह्व्यमिर्ष्ष्टा त्वमुदिहि यज्ञे अस्मिन्न्। मित्रैतामुखां तंपैषा मा भेदि। एतान्ते परि ददाम्यभित्त्ये। द्वेन्नः सपिरांसुतिः प्रतो होता वरेण्यः। सहंसस्पुत्रो अद्भुतः। परंस्या अधि संवतोऽवंरा अभ्या॥३६॥

त्र। यत्राहमस्मि ता अव। प्रमस्याः परावतां रोहिदंश्व इहा गंहि। पुरीष्यः पुरुप्रियोऽग्ने त्वं तंरा मृधंः। सीद् त्वम्मातुरस्या उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनामुर्चिषा मा तपंसाभि शूंशुचोऽन्तरंस्या श्रुक्रज्योतिर्वि भाहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदेने स्वे। तस्यास्त्व श हरंसा तपुञ्जातंवेदः शिवो भंव। शिवो भूत्वा मह्यंमुग्ने-ऽथो सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमहासंदः॥३७॥

यदंग्ने यानि कानि चा ते दारूणि द्रध्मसिं। तदंस्तु तुभ्यमिद्धृतं तज्जुंषस्व यविष्ठ्य। यदत्त्युंपजिह्विका यद्धम्रो अतिसर्पति। सर्वं तदंस्तु ते घृतं तज्जुंषस्व यविष्ठ्य। रात्रिंशरात्रिमप्रयावम्भर्न्तोऽश्वांयेव तिष्ठंते घासमस्मै। रायस्पोषंण समिषा मदन्तोऽग्ने मा ते प्रतिवेशा रिषाम। नाभा॥३८॥

पृथिव्याः संमिधानमग्निः रायस्पोषांय बृह्ते हेवामहे। इरम्मदम्बृहदुंक्थं यजेत्रं जेतारमग्निम्पृतनासु सास्हिम्। याः सेनां अभीत्वंरीराव्याधिनीरुगंणा उत। ये स्तेना ये च तस्करास्ताः स्ते अग्नेऽपि दधाम्यास्यै। दः ष्ट्राभ्याम्मिलसूञ्जम्भ्यैस्तस्कराः उत। हनूभ्याः स्तेनान्गंगवस्ताः स्त्वं खांद सुखांदितान्। ये जनेषु मिलिस्रंवः स्तेनास्तस्करा वनैं। ये॥३९॥

कक्षेष्वघायवस्ता १स्ते दधामि जम्भयोः। यो अस्मभ्यंमरातीयाद्यश्चं नो द्वेषंते जनः। निन्दाद्यो अस्मान् दिप्सांच् सर्वं तम्मंस्मसा कुरु। स१शितं मे ब्रह्म स१शितं वीर्यं बलम्। स१शितं क्षेत्रं जिष्णु यस्याहमस्मि पुरोहितः। उदेषाम्बाहू अतिरमुद्धर्च उदू बलम्। क्षिणोमि ब्रह्मंणामित्रानुन्नंयामि॥४०॥

स्वार अहम्। दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्षमायुंः श्रिये रुंचानः। अग्निर्मृतो अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजंनयत्सुरेताः। विश्वां रूपाणि प्रतिं मुश्चते कविः प्रासावीद्भद्रं द्विपदे चतुष्पदे। वि नाकंमख्यत्सिवता वरेण्योऽनुं प्रयाणंमुषसो वि राजित। नक्तोषासा समंनसा विरूपे धापयेते शिशुमेकरं समीची। द्यावा क्षामां रुकाः॥४१॥

अन्तर्वि भांति देवा अग्निं धारयन्द्रविणोदाः। सुपूर्णी-ऽसि गुरुत्मांत्रिवृत्ते शिरो गायत्रं चक्षुः स्तोमं आत्मा सामं ते तुनूर्वामदेव्यम्बृहद्रथन्तरे पृक्षौ यंज्ञायज्ञियम्पुच्छं छन्दा स्यङ्गांनि धिष्णियाः शुफा यजू रेषि नामं। सुपूर्णोऽसि गुरुत्मान्दिवं गच्छ सुवंः पत॥४२॥ नाभा वने येनं यामि क्षामां रुक्गौंऽष्टात्रिर्श्शच॥10॥॥———[१०]

अग्ने यं यज्ञमंध्वरं विश्वतः परिभूरसिं। स इद्देवेषुं गच्छति। सोम् यास्ते मयोभुवं ऊतयः सन्तिं दाशुषें। ताभिनीऽविता भव। अग्निर्मूर्धा भुवः। त्वं नः सोम् या ते धामानि। तत्संवितुर्वरेण्यम्भर्गो देवस्यं धीमहि। धियो यो नः प्रचोदयात्। अचित्ती यच्चंकृमा दैव्ये जने दीनैर्दक्षैः प्रभूती पूरुषत्वता।॥४३॥

देवेषुं च सवित्मानुषेषु च त्वं नो अत्रं सुवतादनांगसः। चोद्यित्री सूनृतांनां चेतंन्ती सुमतीनाम्। यृज्ञं दंधे सरंस्वती। पावीरवी कन्यां चित्रायुः सरंस्वती वीरपंत्री धियंं धात्। ग्राभिरच्छिंद्र १ शर्ण १ स्जोषां दुराधर्षं गृण्ते शर्म य १ सत्। पूषा गा अन्वेतु नः पूषा रक्षत्वर्वतः। पूषा वाज १ सनोतु नः। शुक्रं ते अन्यदांज्तं ते अन्यत्॥ ४४॥

विषुंरूपे अहंनी द्यौरिवासि। विश्वा हि माया अवंसि स्वधावो भुद्रा ते पूषन्निह रातिरंस्तु। तेऽवर्धन्त स्वतंवसो महित्वना नाकं तुस्थुरुरु चंक्रिरे सदः। विष्णुर्यद्धावद्वृषंणम्मदुच्युतं वयो न सीद्न्निधं ब्रहिषं प्रिये। प्र चित्रमुकं गृंणते तुराय मार्रुताय स्वतंवसे भरध्वम्। ये सहार्रेस् सहंसा सहन्ते॥४५॥

रेजंते अग्ने पृथिवी मुखेभ्यंः। विश्वे देवा विश्वे देवाः। द्यावां नः पृथिवी इमः सि्प्रमुद्य दिविस्पृशम्ं। युज्ञं देवेषुं यच्छताम्। प्र पूर्वजे पितरा नव्यंसीभिर्गीर्भिः कृणुष्वः सदेने ऋतस्यं। आ नौ द्यावापृथिवी देव्यंन जनेन यातम्मिहं वां वरूथम्। अग्निः स्तोमेन बोधय समिधानो अमर्त्यम्। ह्व्या देवेषुं नो दधत्। स हंव्यवाडमंर्त्य उशिग्दूतश्चनोहितः। अग्निर्धिया समृण्वति। शं नो भवन्तु वाजेवाजे॥४६॥

पूरुष्तवर्ता यज्ञतन्ते अन्यथ्सहंन्ते चनीहितोऽष्टौ चं॥11॥॥———[११] विष्णोः क्रमोऽसि दिवस्पर्यन्नंपृतेऽपेत् समित्ं या जाता मा नों हि×सीद्भुवा-

-ऽस्यांदित्यङ्गर्भमिन्द्राँग्नी रोच्नैकांदश॥11॥ विष्णोरस्मिन् हुव्येतिं त्वाऽहं धीतिभिरहोत्रां अष्टाचंत्वारि॰शत्॥48॥ विष्णोः ऋमोऽसि स त्वन्नों अग्ने॥॥————[१२]